

Multimédia vo vyučovaní cudzích jazykov III
Multimedia in Foreign Language Teaching III
Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie
Nitra 2006

KOMUNIKÁCIA A INTERNET

COMMUNICATION AND THE INTERNET

Borsuková, H., SR – Vašková, D., SR

Sumár

Komunikácia je univerzálnym javom ľudského dorozumievania a priamym regulátorom úrovne medziľudských vzťahov. Zrýchlené tempo súčasnosti predpokladá vysokú a efektívnu úroveň komunikácie. Nové komunikačné možnosti prinášajú moderné informačné technológie, predovšetkým internet. Ako komunikačné médium má výrazný vplyv na interakciu medzi jednotlivcami a mení spôsob komunikácie medzi ľuďmi. Internet sa využíva v mnohých oblastiach ľudskej činnosti, veľmi významné je jeho miesto v oblasti edukácie.

Abstract

Human communication significantly participates in the direct regulation of interpersonal relationships. The accelerated tempo of a current world requires high speed and effective communication provided mainly by the Internet and other modern communication technologies. The Internet has an expressive impact on the interaction between people and considerably changes the way of their communication. It is widely used in various fields of human activities and thus plays an important role also in the educational process.

Kľúčové slová

komunikácia, verbálna komunikácia, informačno-technologické technológie, internet, edukácia

Key words:

communication, verbal communication, information technolgies, the Internet, education

Úvod

Komunikácia je fenomén, bez ktorého život v spoločnosti nie je možný, či už v osobnom, spoločenskom alebo ekonomickom kontexte. Latinské „communis“ znamená spoločný a obsah tohto pojmu skrýva jeho podstatu. Dar komunikácie nie je len schopnosť hovoriť, čítať a písať, ale aj chápať myšlienky a postoje druhých. Bez tejto schopnosti nemáme ako vyjadriť svoju prirodzenú tvorivosť a predstavivosť a nedokážeme vnímať ani to, čo nám hovoria druhí. Komunikácia je jednou z nevyhnutných aktivít jednotlivca a základom každodennej existencie moderného človeka. Schopnosť komunikovať patrí k základným zložkám ľudského poznania, ktoré človeku umožňuje robiť všetko, čo ho odlišuje od ostatného tvorstva. Schopnosť jedinca alebo skupiny spolupracovať s ostatnými prostredníctvom procesu komunikácie je integrujúcou zložkou podstaty ľudskej dimenzie.

Multimédia vo vyučovaní cudzích jazykov III
Multimedia in Foreign Language Teaching III
Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie
Nitra 2006

Vlastná práca

Komunikácia prebieha všade tam, kde ľudia prichádzajú do vzájomného kontaktu a tým vzniká integračný komunikačný proces, ktorý je špecifický a spojený s dodržiavaním princípov a zásad efektívnej komunikácie. Jazykovou komunikáciou označujeme proces, pri ktorom sa sprostredkujú informácie medzi ľuďmi. „Komunikácia znamená, že niekto odovzdáva niekomu inému niečo pomocou niečoho za istých podmienok“ (SLANČOVÁ 1996, 7).

zdroj informácie → vysielateľ → kanál → príjem → využitie

V komunikačnom procese musí byť prítomných päť zložiek, inak by komunikácia nemohla prebehnúť. Ide samozrejme o proces oveľa zložitejší, ako naznačuje schéma. Komunikácia má svoj začiatok i koniec a medzi nimi je často nevyhnutná výmena rolí medzi odosielateľom a príjemcom. Prostriedky, pomocou ktorých dochádza k výmene rolí, sa realizujú v rovine verbálnej i neverbálnej. Vo všeobecnosti sa popri jazykových prostriedkoch uplatňujú aj tzv. poprijazykové alebo mimojazykové prostriedky.

Pod pojmom poprijazykové prostriedky rozumieme: „všetky znaky hovoriaceho, ktoré existujú a realizujú sa v symbióze s jazykovými prostriedkami.“ (MISTRÍK, 1998, 113) Sú to zvukové prostriedky uplatňované pri artikulácii alebo intonácii, napr. funkčne spomalená artikulácia, agogika v intonácii, štylisticky funkčné striedanie intenzity reči a pod. Patria tu aj kinetické prostriedky, ako je mimika, reč očí, gestikulácia, proxemika. Pod pojmom mimojazykové prostriedky chápeme všetko, čo je v obsahu reči prítomné a zároveň existujúce mimo nej, v asociáciách hovoriaceho. Komunikácia je charakterizovaná predovšetkým ako proces živej dialogickej reči. Prebieha však aj medzi autorom textu a čitateľom, medzi televíznym alebo rozhlasovým vysielaním a divákom, poslucháčom, napr. pri surfovaní na internete aj pri chatovaní atď. V takom prípade musíme zohľadňovať ďalšie dva závažné faktory ako sú anonymita medzi účastníkmi a sprostredkujúci kanál. Dnešná technika využíva obrovské množstvo sprostredkujúcich kanálov i systémov, ktoré síce uľahčujú komunikačný proces, ale zároveň živú dialogickú reč zatláčajú do úzadia. Súčasný rozvoj spoločnosti predpokladá vysokú úroveň komunikácie, zrýchlené tempo, v ktorom žijeme, si vyžaduje redukciu informácií, schopnosť čo najefektívnejšie viesť vyjadriť svoje myšlienky a motivovať druhých. Sféry spoločenského styku a dorozumievania sa stávajú oveľa diferencovanejšie. Odlišné vyjadrovanie potreby si vyžaduje odlišný spôsob komunikácie. Technické vymoženosti ako televízia, rozhlas, mobilný telefón, fax a pod. uľahčujú tento komunikačný proces a stávajú sa súčasťou nášho každodenného života.

Istým spôsobom netradičný nástroj komunikácie predstavujú nové informačno-komunikačné technológie a medzi nimi najmä internet, ktorý má výrazný vplyv na interakciu medzi jednotlivcami a ich jazykovú komunikáciu. Ako komunikačné médium mení internet spôsob komunikácie medzi ľuďmi, odstraňuje komunikačné bariéry a poskytuje kvantum informácií. Význam internetu vo sfére komunikačných technológií je nesporný. Vytvára jeden z hlavných prúdov tzv. informačnej diaľnice. Ľahkosť a rýchlosť s akou sa informácie po tejto diaľnici pohybujú spôsobujú, že svet sa stáva „globálnou dedinou.“ Internet patrí k najznámejším a najpoužívanejším počítačovým sieťam na svete a ako komunikačné médium mení tradičný spôsob komunikácie medzi ľuďmi. Nový komunikačný svet ponúka pochopiteľne viac než posielanie či prijímanie e-

Multimédiá vo vyučovaní cudzích jazykov III
Multimedia in Foreign Language Teaching III
Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie
Nitra 2006

mailov, je zdrojom informácií, vzdelávania, zábavy i oddychu. Internet umožňuje tiež elektronický rozhovor „chat“, t.j. súčasnú komunikáciu dvoch alebo viacerých účastníkov, ako aj ICQ, čo je vylepšená komplexná služba s možnosťou sledovania okamžitej informácie o prítomnosti účastníkov diskusie. Umožňuje tiež prístup na www stránky a dáva príležitosť pre ich vlastné zriadenia. Internet umožňuje aj elektronické obchodovanie a realizáciu videokonferencií. S nástupom takejto komunikácie síce odpadla nevyhnutnosť osobných kontaktov, nezmysol však prenos nálad a pocitov účastníkov, hoci v takej podobe, ktorá sa od bežnej ľudskej komunikácie značne odlišuje. Problémy v komunikácii sa môžu objaviť i v samotnom sprostredkovacom kanále, napr. porucha média, príp. jeho poškodenia, použitie nesprávnych prostriedkov, nedostatočná technická zručnosť jeho ovládania a pod. Dorozumievanie cez internet prebieha alebo nepriamo - sprostredkované, tu neexistuje jednotné miesto a čas. Ide o „neinteraktívnu komunikáciu“, ktorá sa uskutočňuje za vzájomnej neprítomnosti komunikantov, ktorí reagujú na informácie nepravidelne v miestnej i časovej izolácii. Alebo priamo a potom ide o „interaktívnu komunikáciu“, pod ktorou rozumieme komunikáciu „s možnosťou okamžitej reakcie.“ (BARANOVICĎ-JAŠKOVÁ-ŠNAJDER 2001, 19). Účastníci komunikácie sú pripojení na internet v rovnakom čase a môžu spolu bezprostredne komunikovať, a to prostredníctvom textu alebo hlasu, eventuálne sa môžu navzájom aj vidieť, sledovať, počúvať.

E-mail

Najčastejšou formou neinteraktívnej komunikácie prostredníctvom internetu je elektronická pošta (e-mail). Prebieha v podobe správ, ktoré si komunikanti navzájom posielajú. E-mailová správa sa veľmi podobá klasickej poštovej správe, čiže listu. Má podobnú formu a môže obsahovať nielen text, ale i grafiku, tabuľky, príp. zvuky. Ich dôležitým znakom je rýchlosť doručenia ustálenosť formy a čitateľnosť.

WWW stránky

Prostredníctvom internetu sa dajú informácie aj vyhľadávať. Komunikačný proces sa uskutočňuje prostredníctvom www stránok, keď autor uverejňuje svoj text, aby inicioval otvorenú alebo zamlčanú odpoveď – adresáta (VAŠKOVÁ, 2003, 37). Keďže na www stránkach môžeme nájsť nielen text, ale i obrázky a zvuky, označujú sa takéto hypertexty aj ako hypermédiá. (BARANOVICĎ-JAŠKOVÁ-ŠNAJDER 2001, 27). V súčasnosti sa ich využívanie rozšírilo na sprostredkovanie takmer všetkých druhov informácií. Existujú elektronické verzie novín, kníh, obrazových galérií, slúžia ako obrovská knižnica a navyše nové stránky do nej môže pridávať každý používateľ internetu. Interaktívna textová komunikácia sa realizuje prostredníctvom tzv. textových telefónov. Obrazovka je rozdelená na dve časti, do jednej sa zobrazuje to, čo píšeme my a na druhej to, čo píše náš partner. Obaja komunikanti vidia to isté. Súčasne komunikovať i s viacerými používateľmi internetu umožňuje IRC. Komunikanti sa navzájom fyzicky nevidia, nepočujú, komunikácia prebieha v podobe sprostredkovaných replík, kde sa zachováva iba jednota času. Textová komunikácia však nikdy nemôže byť náhradou za priamy rozhovor, nevidíme, ako sa náš partner tvári, nepočujeme intonáciu jeho reči, a preto sa na oživenie textových rozhovorov používajú tzv. emotikony, ktoré slúžia na vyjadrenie emócií. Pri textovej komunikácii ide o špecifický druh komunikácie, v ktorej prevažujú texty s dominanciou informačnej a výzvovej funkcie, uprednostňuje sa v nej bezprostredný familiárny a neoficiálny styk, napriek tomu, že komunikanti sa

Multimédiá vo vyučovaní cudzích jazykov III
Multimedia in Foreign Language Teaching III
Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie
Nitra 2006

spravidla nepoznajú. Familiárnosť a neoficiálnosť sa okrem tykania posilňuje aj kontaktoými prostriedkami, ako sú expresívnejšie oslovenia (zlatko, srdiečko ...), výzvy (počuj, vieš čo, pozri ...), rôzne hodnotiace poznámky (fajn, super, o.k.) a pod. Aby frekvencia komunikácie nenaberala nepravidelný rytmus, komunikanti sa snažia pohotovo odpovedať a autor na precíznejšiu štylizáciu nemá dostatočný čas. Viaceré repliky sa potom neskladajú z kompletných, gramaticky správne vytvorených viet, ale vyskytujú sa v nich rôzne variácie deformovaných slov a konštrukcií, čo sa celkovo odráža na kvalite komunikácie. Takýto písomný prejav často pripomína hovorový ústny prejav. Ďalším spôsobom realizácie interaktívnej komunikácie prostredníctvom internetu je videokonferencia a videotelefonovanie. Pre túto komunikáciu je osobitne významný komunikačný kanál, ktorý sa zúčastňuje na prenose alebo zachovaní multimediálnych informácií. Je veľmi náročný na prenosnú rýchlosť siete, kvalita prenosu totiž závisí od jej momentálnej zaťažnosti. Podľa zamerania, funkcie jazykového prejavu videokonferenčná komunikácia prezentuje štýly súkromného (debaty, rozhovory a rôzne spoločenské prejavy súkromného rázu) alebo verejného styku (oznámenia, diskusné príspevky na konferenciách, prednášky, rokovania apod.) Jazyková komunikácia prostredníctvom internetu predstavuje špecifický komunikačný fenomén, ktorý je charakteristický najmä svojou typologickou a jazykovo-štylistickou podobou. Ide o nový typ kontaktnej komunikácie s novými formami jej realizácie, a to vzhľadom na spôsob prenášania informácií a na formy zoskupenia účastníkov dorozumievania. (VAŠKOVÁ 2003, 43)

Záver

Ako už bolo spomenuté, využíva sa internet v mnohých diferencovaných oblastiach ľudskej činnosti. Veľmi významné je jeho miesto v oblasti vzdelávania. „Internet a s ním súvisiace multimediálne didaktické prostriedky umožňujú najvyššiu úroveň interakcií a globálnu komunikáciu, prinášajú novú kvalitu do vzdelávacieho procesu ... „ (KIRCHMAYEROVÁ 2005, 5). Internet sa stáva: „motivujúcim, informačným a komunikačným zdrojom, ktorý umožňuje väčšiu autonómiu, samostatnosť, tvorivosť a aktivitu učiacich sa. Internet predstavuje individualizované vzdelávacie prostredie s vlastným pracovným tempom.“ (HORVÁTHOVÁ 2002, 41) Internet je univerzálnym didaktickým prostriedkom v celom vyučovacom prostredí, takmer pri všetkých edukačných aktivitách a takmer vo všetkých vyučovaných predmetoch. „Internet a jeho služby prispievajú k inovácii výučby, uľahčujú prácu učiteľovi aj žiakovi.“ (STOFFOVÁ-PŠENÁKOVÁ 2002, 88). Problematika implementácie internetu do vzdelávacieho systému je predmetom odborných diskusií, publikácií a konferencií. Využívaním internetu a ďalších moderných informačných a komunikačných technológií sa mení aj úloha učiteľa. „Vzniká väčší priestor na uplatnenie tvorivosti a schopnosti pedagóga naučiť študenta, ako získať potrebné informácie a na základe nich samostatne rozhodovať práve využívaním informačných a komunikačných technológií.“ HENNYEYOVÁ-TÓTHOVÁ 2001, 16). Internet ako multimediálny systém má teda v súčasnom edukačnom procese nezastupiteľné miesto, no napriek tomu nemôže nikdy celkom nahradiť ľudské médium a s ním pedagogický prístup učiteľa.

Multimédia vo vyučovaní cudzích jazykov III
Multimedia in Foreign Language Teaching III
Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie
Nitra 2006

Literatúra

- BARANOVIČ, R.-JAŠKOVÁ, Ľ.-ŠNAJDER, Ľ.: Informatika pre stredné školy. Práca s internetom. Bratislava SPN 2001
- BORSUKOVÁ, H.: Dištančné vzdelávanie na FEM SPU. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie „Uplatňovanie aktivizujúcich metód a foriem vyučovania vo vysokoškolskom vzdelávaní II. SPU Nitra 2002, s. 22-24. ISBN 80-8069-053-7
- BORSUKOVÁ, H.: Multimediálne materiály a výučba cudzích jazykov. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie „Nové trendy v príprave učiteľov profesijných predmetov a praktickej prípravy“. Nitra 2004, s. 39-42. ISBN 80-8069-478-8
- HENNYEYOVÁ, K.-TÓTHOVÁ, D.: Implementácia služieb Internetu do bakalárskeho štúdia v odbore „Riadenie v poľnohospodárstve formou dištančného vzdelávania. Projekt v rámci programu IDEP. In: Integrácia informačných a komunikačných technológií do výučby. SPU Nitra 2001, s. 14-17. ISBN 80-7137-964-6
- HORVÁTHOVÁ, J.: Masmédia vo výučbe cudzích jazykov. In: Zborník vedeckých prác z medzinárodnej konferencie Multimédia vo vyučovaní cudzích jazykov I. Nitra SPU 2002, s. 39-42. ISBN 80-8069-067-7
- MISTRÍK, J.: Vektory komunikácie. Bratislava UK 1999
- MISTRÍK, J.: Moderná slovenčina. Bratislava SPN 1988
- SLANČOVÁ, D.: Praktická štylistika. Prešov, Slovacontact 1996
- STOFFOVÁ, V.-PŠENÁKOVÁ, I.: Internet a www stránky vo výučbe cudzích jazykov. In: Zborník vedeckých prác z medzinárodnej konferencie Multimédia vo vyučovaní cudzích jazykov I. Nitra SPU 2002, s. 85-88. ISBN 80-8069-067-7
- VAŠKOVÁ, D.: Zásady a princípy efektívnej jazykovej komunikácie. FF UCM Trnava 2003. Záverečná práca.
- WREDE, O.-FIKENTSCHER, U.: Arbeit mit dem Internet im Landeskundeunterricht – immer up to date oder oft konfus? In: Zborník (CD) z medzinárodnej vedeckej konferencie Multimédia vo vyučovaní cudzích jazykov II. Nitra 2004. 211-214. ISBN

Kontaktná adresa

doc. PaedDr. Hana Borsuková, CSc.
Mgr. Denisa Vašková
Katedra moderných filológií
Pedagogická fakulta, Trnavská univerzita
Priemyselná 7
917 01 Trnava

Oponent: doc. PhDr. Mária Užáková, PhD.